

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ
ТРАСОЛОГІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ У ХОДІ РОЗСЛІДУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ
З НЕЗАКОННОЮ ПОРУБКОЮ ЛІСУ**

Стрілець Сергій,

*старший судовий експерт сектору трасологічних досліджень
відділу криміналістичних видів досліджень
Харківського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру
Міністерства внутрішніх справ України*

Останнім часом у нашій країні набуло дуже великого розповсюдження таке негативне явище, як масова вирубка лісів. За оцінками міжнародних експертів до більш ніж 40% від загального обсягу заготовленої деревини в Україні становлять незаконні рубки [1, с. 6]. Особливої гостроти ця проблема набула після повномасштабного агресивного нападу Російської Федерації на нашу країну.

Швидке та результативне розкриття правоохоронними органами злочинів проти довкілля, вчинених шляхом незаконної порубки лісу залежить від правильного планування дій особливо на початковому етапі розслідування.

Розслідування цієї категорії кримінальних правопорушень вимагає від посадових осіб органів поліції відповідного рівня підготовки, організації слідчих дій, їх техніко-криміналістичного забезпечення, налагодження співпраці з Експертною службою для призначення та проведення судових експертиз.

У процесі розслідування цього виду злочинів виникає потреба у призначенні та проведенні багатьох судових експертиз різних видів. Серед них: дактилоскопічні, трасологічні, ґрунтознавчі, біологічні, ботанічні, земельно-технічні, екологічні, економічні та інші експертизи [2, с. 37].

Аналіз слідчої та судової практики свідчить про те, що найбільш розповсюдженим під час розслідування таких злочинів є проведення трасологічних експертиз [3, с. 144, 145].

В свою чергу в результаті аналізу експертної практики Харківського НДЕКЦ МВС встановлено, що найбільше помилок слідчі допускають саме при призначенні судових трасологічних експертиз, що є наслідком цілої низки, як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників.

Тому, є нагальна необхідність висвітлити окремі проблемні питання призначення судової трасологічної експертизи.

В ході розслідування кримінальних правопорушень за фактами незаконної порубки лісових насаджень, з місць подій, як правило, вилучаються торцеві зрізи деревини та інструменти (у переважній більшості випадків це бензопили). У постановках про призначення судової трасологічної експертизи слідчі ставлять питання за таким типом: «Чи залишені сліди розрізу на фрагментах верхніх частин пнів (об'єкти № 5, 6), вилучених у ході огляду місця події, бензопилою марки «ООО-0111», що вилучена у підозрюваного (ПІБ)?» або «Чи залишені сліди розрізу на фрагментах верхніх частин пнів (об'єкти № 5, 6), бензопилою марки «ООО-0111», що вилучена в ході огляду місця події?»

У таких випадках на дослідження для проведення експертних експериментів (експериментальних зрізів) необхідно надавати матеріал у вигляді фрагменту стовбуру дерева такої ж породи, що й наданий на дослідження фрагмент деревини.

Необхідно зазначити, що в ході дослідження за динамічними слідами ідентифікувати конкретний інструмент, для вирішення вищенаведених питань, не є можливим. Це пов'язано зі специфічним механізмом слідоутворення.

Механізм слідоутворення у даному випадку характеризується тим, що при розпилюванні елементи робочих частин інструментів, що ріжуть, знаходяться у русі. Після того коли конкретний елемент, наприклад, на ланцюзі бензопили (Рис. 1, 2), утворює слід на деревині, наступні елементи, які слідують за ним, його повністю знищують. При чому, сліди можуть відрізнятися за розмірними характеристиками та напрямком (Рис. 3 відм. 1–3). Механізм слідоутворення ручних пилок аналогічний, за тією відмінністю, що він заснований на зворотно-поступальних рухах інструментів.

Рис. 1. Шина бензопили з ланцюгом

Рис. 2. Зубці на фрагменті ланцюга

Рис. 3. Сліди у вигляді трас на торцевому зрізі пня дерева

Отже, за торцевими слідами розрізу на деревині можливо встановити лише видову приналежність інструменту, який його утворив.

Тому, ми рекомендуємо ставити на вирішення трасологічної експертизи наступні питання:

– Яким чином пошкоджені дерева, фрагменти пнів яких (об'єкти 5, 6) надані на дослідження?

або

– Яким чином розділені стовбури дерев, фрагменти яких (об'єкти 5, 6) надані на дослідження?

– Яким видом інструмента виконані ці пошкодження?

або

– Яким видом інструмента розділені надані об'єкти?

У випадках, коли з місця події вилучені фрагменти стовбурів дерев, як правило, виникає необхідність у призначенні експертизи з встановлення цілого за частинами. У такому разі ми рекомендуємо ставити наступні питання:

– Чи були частинами єдиного цілого два фрагменти деревини з маркуваннями «1» та «87», що надані на дослідження?

або

– Чи були частинами єдиного цілого фрагмент деревини з маркуванням «1», вилучений в ході огляду місця події, та фрагмент деревини з маркуванням «87», що вилучений у підозрюваного (ПД)?

У випадку коли з місця події вилучено фрагмент (частину інструменту), наприклад зуб ланцюга бензопили було б доцільно поставити питання у наступній редакції:

– Чи були частинами єдиного цілого металевий предмет (об'єкт № 9), вилучений в ході огляду місця події та зуб ланцюга бензопили марки «ООО-0111» (об'єкт № 29), що вилучена у підозрюваного (ПД)? [4, с. 17–24], [5, с. 32–36].

У підсумку необхідно зазначити, що експертне супроводження розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконною порубкою лісових насаджень має велике значення для їх розслідування. Означені у цій роботі проблемні питання експертного забезпечення, а саме, проведення судових трасологічних експертиз, шляхи їх вирішення, покликані стати, як джерелом вдосконалення теоретичних положень техніко-криміналістичного забезпечення розслідування та експертного супроводження розслідування цього виду кримінальних правопорушень.

Література:

1. Заїчко О. В. Запобігання незаконній порубці або незаконному перевезенню, зберіганню, збуту лісу : монографія / наук. ред. Б.М. Головкін. Харків : Право, 2019. 192 с.
2. Розслідування незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу в Україні : метод. реком. / Д. М. Тичина, А. О. Антошук та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2022. 42 с.
3. Досудове розслідування незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу : практик. порадник / Є. О. Письменський, А. В. Коваленко, О. М. Пилипенко та ін.; за ред. проф. В. В. Коваленка та проф. Є. О. Письменського. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2023. 204 с.
4. Бухонський С.О. Дослідження частин деревини та слідів її розділення: методичні рекомендації /С.О. Бухонський. Київ : ДНДЕКЦ МВС України, 2016. 29 с.
5. Методика встановлення цілого за частинами. Експертна спеціальність 4.2. «Дослідження знярядь, агрегатів, інструментів і залишених ними слідів, ідентифікація цілого за частинами» (Реєстраційний код реєстру методик проведення судових експертиз 4.2.35) / [уклад. : Коструб А.М., Грищенко О.В., Щирба Д.Є., Чашницька Т.Г.]. Київ : ДНДЕКЦ МВС України, 2015. 37 с.

ЖИТТЄВА КРИЗА ЯК ОДИНИЦЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ В МЕЖАХ СУДОВОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ТА ПАРАСУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ

Тамакова Тетяна,

*заступник завідувача лабораторії психологічних досліджень
Київського науково-дослідного інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України*

Невах Євгенія,

*судовий експерт лабораторії психологічних досліджень
Київського науково-дослідного інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України*

Високий рівень суїцидальної активності в останні роки в Україні, особливо в безпрецедентні часи воєнних дій, обумовлює актуальність даної проблематики. Суїцидальна та парасуїцидальна поведінка